

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Capvt Primvm. Præmittuntur quædam scitu necessaria de cogitationibus,
& imaginationibus objecti mali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

LIBER DECIMVS, IN DECALEOGVM.

Non concupisces vxorem proximi tui.

Non concupisces rem proximi tui.

CAPVT PRIMVM.

Premittuntur quædam scitu necessaria de cogitationibus & imaginationibus objecti mali.

lit, ut intellectus cogitet de eadem copula, idq; propter aliquem finem, sive bonum, sive malum. Cum ergo, quando voluntas vult illicitam copulam, certum sit, committi peccatum, de hac volitione non est necesse, hic multa superaddere; at quando vult, ut intel-

lectus cogitet de prædicta copula, cum rudem cognitionem afferre operationum intellectus & cogitandi, qui est actus intellectus, & sit voluntatis, (quæ etiam appellatur appetitus rationalis) & per copula, poterit ipsa voluntas velle, ut intellectus cogitet de copula, ob delectationem, quæ est in ipsa copula. Quod si voluntas velit, ut intellectus cogitet de copula propter delectationem, quæ est in cogitatione ipsa, vel relata ad copulam, perinde erit, ac si ve-

lla priores propriæ sunt hominis, ut animal rationale est.

Iam verò circa copulam turpem (ut hoc frequentiori exemplo vtar) qualiter hominis prædictæ potentia verari possunt, hoc modo.

2. Primo, intellectus, qui cogitet, discurratque de ipsa copula.

3. Secundo, voluntas, quæ velit, si concupiscat copulam, vel quæ ve-

lit propter delectationem, quæ est in copula, quia tunc ea delectatio ut sic, specificatur ab ipsa copula, quæ inter solitos illicita est.

4. Tertio, imaginatio, quæ est potentia sensitiva, versabitur circa prædictam copulam, si eamdem infra se obvolvet, id est, si per species copulæ sensitivas

B b b 3

sensitius sibi veluti præsentem eam faciet.

5. Quartò denique, appetitus sensitivus immediate ab ejusmodi imaginatione motus sensit delectationem in carne &c.

Hic sunt actus in re distincti, sed tamen difficillimum est distinguere delectationem appetitus sensitivii à delectatione voluntatis; & ratio huius difficultatis est, quia hæ potentia in nobis sunt maxime inter se connexæ, ita ut cum operatur voluntas, operetur & imaginatio, & cum consurgit in voluntate delectatio de aliquo objecto materiali, insurget & in appetitu sensitivo; quia propter sympathiam naturalem delectatio voluntaris excitat delectationem appetitus sensitivii, & è contra, ut experientia constat. Videamus nunc, an prædicti quatuor actus, quando sunt de objecto illico, semper sint peccaminosi.

6. Dico primum; cogitationem intellectus de re mala, v. g. de copula illicita, ex se non esse malam, patet, quia ea cum laude est in Theologo casus conscientia speculante, & se de illa scientia delectante: immo etiam est in Angelis & Deo, qui ejusmodi turpia cognoscunt. Quando etiam est involuntaria non esse peccatum, jam omnibus est exploratum.

7. Dico secundò, actum voluntatis, quo ipsa vult, ut intellectus cogiter de re mala, ob finem bonum, malum non esse; ob finem malum, esse malum. Hinc si id velit propter delectationem, quæ est in ipsa mera & speculatiu cogitatione, quantum est ex hoc capite, non peccat; si autem velit id

propter delectationem, quæ est in ipsa re mala, v. g. in copula, vel in ipsa cogitatione ut relata ad copulam, sicut peccat. Ratio est manifesta, quia talis est delectatio seu voluptas, qualis res seu objectum, unde ea desumitur; voluptas enim ex Aristotele, ^a est perfectio operis, seu ipsius pars & complementum. Cum igitur cogitatio speculativa non sit mala, mala autem sit ipsa res cogitata, v. g. copula illicita, ut item mala ipsa cogitatio, ut ad rem malam relata, eamdem bonitatem vel malitiam participabunt prædictæ delectationes, quas voluntas tanquam fines intenderet. Quid, si voluntas velit cogitare mala, neque propter finem malum, id est, copula, neque propter finem bonum, v. g. studendi, sed propter levitatem vel vanitatem, vel otiositatem, quæ ex se sunt fines venialiter peccaminosi? respondeo, id mox in fine subsequenti dicetur.

^a Aristotel. l. 10. Ethic. c. 4. Lef. l. 4. c. 3. dñ. 14. n. 108. C^o pafim.

8. Dico tertium, imaginationem de re mala, si sit involuntaria, non esse peccatum, sicut diximus de cogitatione intellectus, quia non est peccatum, ubi non est voluntas. At si sit voluntaria, id est, cum pleno consensu voluntatis, sed ob bonum finem, v. g. studendi, non esse ex se peccatum, diximus sape, sicut si sit ob finem malum, vel ob finem, ut appetitus sensitivus turpiter commoveatur, peccatum esse numquam dubitavimus. At difficultas est, si sit in rebus obscenis, solum ob delectationem, quæ in ipsa imaginatione sentitur, ibi, persistat, an sit peccatum mortale? & affero,

affero, esse semper mortale. Rationem lectione iterum mox cap. quinto §.
huius alij aliundē ducunt, quæ semper 2. redibit sermo, nam quid in alijs ma-
mihi difficilis est visa. Ratio ergo, & terijs, ibidem afferam §. primo.
quidem pro praxi notanda, ac sèpius b s. Th. de verit. q. 15. art. 4.
a nobis repetenda, est, quia voluntariè & deliberatè imaginari velle turpia,
fine bono, vel certè commodo aliquo fine, (is enim bonus finis alio mentem,
atque adeo ab ipsis turpibus divertit) multò magis ob delectationem ibi exi-
stentem, falsum est in ipsa imaginatio-
ne persistere: nam, quamvis in se sit
actus ineficax, nec tu illum assumas, ut
procedas ad vltiores turpes actus, ta-
men ipse ex se propter sympathiam &
connexionem nostrarum potentiarū,
earumque actuū, ad se advocat ipsa
commotionem spirituum genita-
lium, & motuum inordinatorum ap-
petitus carnalis; quid enim magis ho-
minem commovet ad turpia, quam
illa eadem turpia serio propter meram
delectationem, etiam speculatiuum,
imaginari, ut experientia certissimè
constat? immo bene dixit S. Thomas,
b tard abesse à tali delectatione consen-
sum in opus ipsum. Cum ergo eam
commotionem numquam procurare
liceat, nec licebit, ea turpia velle positi-
vè imaginari. Posituè, dixi; nam eam
imaginationem solum permittere, an
quis licet possit, mox dicetur cap. 2.
Quod dicimus de imaginatione, dic de
cognitione; nam eodem modo con-
vinceretur quis velle procurare illici-
tas illas commotiones. Si quidem
propter magnam dictam sympathiam;
quam habent iij actus & potentia
inter se illæ commotiones quasi necessa-
rio consequuntur. Hæc autem dicta
sunt in rebus obscenis, de quarum de-

9. Dico quartò, ipsius actum volup-
tuosum appetitus sensitivi, si est sequens
ad rem deliberatè imaginatā, seu voli-
tam graviter malā, peccatum mortale
esse, quia, ut dictum est, talis est delecta-
tio, qualis res, vnde consequitur. [Quod
si sit sequens ad imaginationem vel co-
gitationem rei leviter malæ, ut ad tactū
jocosum manus, ad vltiora non tran-
scendentem, erit veniale. Id quod con-
stat ex sparsim supradictis de sexto præ-
cepto. Si deniq; sequatur nobis nolen-
tibus, seu certè sine consensu deliberato,
quod accidit in primis motibus, quan-
do sine advertentia pravum objectum
imaginamur, vel quando nullo etiam
præmagnanato prauo objecto, fervet in
nobis abundantia spirituū generationi
servientium, nullum esse peccatum, palā
est, quia supponimus, nullum adesse
consensum voluntatis, de qua tamen
re mox explicatius plura dabuntur.

10. Afferamus nunc modū, quo quis
cognoscat, se non delctari de objecto
malo, v.g. de copula, nec de cogitatione,
ut relata ad rem malā, nec de cogitatiōe
ex levitate & otiositate, sed de mera ipsa
cogitatiōe, quæ ex n. 1. est etiā in Ange-
lis, & consequenter ex se peccatum nō est.

11. Ad id dignoscendum dantur
tres regulæ. Prima est, quæ jam dicta
est de fine: si enim ob finem bonum
studendi, medendi part. s v.g. inhona-
titas, sciendi artificium & stratage-
mata, quæ sunt in bello, quamvis inju-
sto, & similia cogitationem illam de re
mala admittas, præsumcris, solum
velle

velle puram delectationem meret cogitationis; at si ex affectu otioso & vano, periculum est. ne sit ex affectu ad ipsam rem malam: & in rebus turpibus esse peculiarem rationem id condemnandi, jam modo dixi n. 7.

12. Secunda regula est, ut videas, an te reflectas super ipsam cogitationem, ipsam volendo; nisi enim ad illam saltem implicite & in actu exercitu reflectas, jam signum est, te velle potius objectum, quam cogitationem de ipso.

13. Tertia, ut advertas, an cogitando aliarum rerum non malarum eventus, causas, artificia &c. æque delecteris, atque cogitando similia in rebus malis, injustis, obscenis, &c. Si plus delecteris in his, est signum affectus pravi; si æque, signum est non mali affectus: vide quæ dixi, cum de turpiloquio, libro septimo, cap. octavo, §. quarto.

CAPVT SECUNDVM.

An ad peccatum evitandum opus sit, positivè resistere cogitationibus & motibus prauis.

1. Status questionis est, an quando intellectus incidit sine deliboratione in cogitationem illicitam, v. g. de turpi copula, possit extra matrimonium, licet voluntas permittere ipsam cogitationem, non quidem positive ei consentiendo (id enim clara esset culpa) sed non resistendo, & negativè se habendo: idem queritur, propter paritatem rationis, de motibus &

ut modo diximus, etiam nobis nolentibus, insurgunt in appetitu sensu, hoc est, in carne, an liceat, eas simili modo permettere, non quidem illis consentiendo, seu illas positive admittendo; id enim clara esset turpitudo, sed solum non reprimendo.

2. De hac re non ego loquar, sed Castropalus a, qui sic habet; Etsi supra dicta sententia affirmans, esse peccatum quando voluntas non reprimit, neque coeret, cum posset, valde probabilis sit, tamen probabilitas mihi videtur, non peccare mortalis voluntatem, quæ non reprimit hos turpes motus, sed merè negligit se circa illos habet, dummodo ab sit periculum pollutionis, aut ulterioris grauis consensus. Tenet hanc sententiam Caetanus, Navarus, Toletus Philiarchus, & alij plurimes res, quos refert Salas. Et licet ipse noluerit suam mentem declarare, fatis insinuavit, esse pro hac sententia ut legenti patebit.

a Castrop. t. 1. tr. 2. d. 2. p. 10. §. 5. n. 3. legatur Joan. Sanchez, qui fuit idem probat diff. 21.

Probabilissimam esse affirmat Thomas Sanchez, qui hanc reputat probabiliorem in rigore metaphysico, practicè tamen aliam dicit esse veram Præcipua ratio, quæ movet, est, quia huiusmodi motus à natura proveniunt, ita ut omnes concircere, sit impossibile; aliquos, difficultum. Non est igitur credendum, de diuina bonitate, salutem aeternam hominum his periculis excepto, posuisse; esset enim salus aeterna cujuslibet hominis non levi periculo exposita,

